

Predhovor

Nie je ničím výnimočným, ak aj dlhoroční používatelia jazyka sú nútení z času na čas siahnuť po rôznych typoch slovníkov, aby si overili spisovnosť, resp. adekvátnosť istých jazykových javov. Vo všeobecnosti sme si zvykli klásť dôraz na gramatické a pravopisné pravidlá, a tak vyhľadávať príslušné lexikografické práce. Nie zriedkavo sa však v reči hovoriacich objavujú chyby aj v oblasti tvorenia slov. Príčiny možno hľadať azda aj v prístupoch k vyučovaniu slovotvorby, ktoré sú dôsledkom spôsobu spracovania slovotvorného učiva v učebniciach slovenského jazyka základných a stredných škôl. Tieto nedostatky súvisia so skutočnosťou, že princípy, na ktorých je postavená slovotvorba, nie je možné zatiaľ nikde overiť ako v prípade gramatiky a pravopisu.

Napriek tomu, že v slovenskej i slovanskej jazykovede existujú monografické práce, syntetické gramatiky a hniezdové slovníky, doteraz neexistuje práca, ktorá by podávala komplexné poznatky o slovotvornom systéme jazyka, t. j. o každej jeho lexikálnej jednotke. Preto sa snažíme opísať spôsob tvorby takéhoto typu slovníka s názvom Malý slovotvorný slovník slovenčiny, ktorý by sa dal využiť v školskej praxi pri vyučovaní tvorenia slov na všetkých typoch škôl a mohol pomáhať bežným používateľom jazyka pri odhaľovaní príčin správnosti tej-ktorej podoby slova. Tento fakt odlišuje našu prácu od priekopníckeho projektu s názvom Slovotvorný slovník slovenčiny, no zároveň je jej pokračovaním.

Keďže táto monografia vznikala pôvodne ako dizertačná práca, na tomto mieste by sme sa chceli poďakovať tomu, ktorý prišiel ako prvý s myšlienkou tvorby slovotvorného slovníka slovenčiny, nášmu učiteľovi a školiteľovi prof. PhDr. J. Furdíkovi, CS., bez ktorého by táto práca nikdy nevznikla, za jeho podnety a povzbudenia i prejav dôvery, že práca, ktorej sa tento popredný slovenský derivatológ venoval niekoľko rokov, dospeje do finálnej fázy. Poďakovať sa však chceme aj doc. PhDr. M. Sokolovej, CSc. za možnosť spolupracovať na tvorbe Slovníka koreňových morfém slovenčiny, ktorý bol pohnútkou i zdrojom polemík pri hľadaní optimálnych riešení a záverov v našej práci, ďalej doc. PaedDr. L. Liptákovej, CS., vedúcej Katedry komunikačnej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, za jej ústretovosť i cenné inšpirácie a v neposlednom rade i nášmu druhému školiteľovi prof. PhDr. I. Ripkovi, DrSc. za pozitívne priebežné hodnotenia publikovaných častí práce i jej záverečné posúdenie.

V Prešove 19. decembra 2004

autorka